



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Theologia Moralis**

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

**Busenbaum, Hermann**

**Coloniae Agrippinae, 1713**

Q. 25. Quandonam leges censeantur ita diversæ, ut aliam specie malitiam  
in actum refundant.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-42521**

formaliter legem. R. n. min. Lex enim naturalis & lex æterna Dei, itemque lex illa positiva, quæ in malis habetur, est virtualiter multiplex, & pro respectu consensuum semiplenum, qui intrinsicè venialiter tantum est malus, adeoque exigit tantum leviter prohiberi, differt specie formaliter a seipsa, prout respicit consensum plenum; qui intrinsicè mortaliter malus est, exigit prohiberi graviter. *Nec obstat*, quod illa sit una realiter, Nam etiam omnipotentis sapientia in Deo, item animal & rationale in seipso sunt realiter una res, & tamen loquendo sensu formali distinguuntur specie, propter respectum ad connotata vel effectus notabiliter diversos: unde universaliter dicere solent Philosophi, quod ea, quæ differunt notabiliter, differunt specie, ideoque si realiter distinguantur differant specie reali, si realiter sint idem, differant specie formali tantum, quod hic sufficit habendam legem formaliter diversam, si in qua adsint, de quibus dicitur à n. 132. Ad quod lex in actu primo proximo obligativa includat promulgationem, promulgatio autem legis naturæ vel legis æternæ Dei est dictamen quo conscientia dicit hoc vel illud dissonantem naturæ rationali vel legi æternæ Dei, tale dictamen semper est aliud, quando malitia objectiva est alia specie, ergo ubi malitia objectiva est specie reali diversa, etiam lex ut obligativa in actu primo proximo erit specie reali saltem inadæquatè diversa, quod iterum hic sufficit.

132. Q. 25. Quando nam leges censentur ita diverse ut aliam specie malitiam in actum refundant. R.

§. 1. Leges possunt esse diversæ, vel materiæ

ter vel formaliter : Tunc sunt materialiter diversæ , quando secundum entitates suas sunt plures & distinctæ , v. g. quia una est naturalis, alia positiva ; una à Deo , alia ab homine ; una uno , alia alio tempore lata. Tunc sunt formaliter , seu in ratione legis diversæ , quando una affert diversam ab alia vim obligativam , obligatio enim est quasi forma seu anima legis : Tunc autem una censetur afferre diversam ab alia vim obligativam , quando versantur , vel circa materias notabiliter diversas , vel circa eandem quidem materiam , sed ex diversis motivis formalibus ; vel si materia & etiam motivum sit idem , quando aliunde constat , quod legislator velit afferre diversam vim obligativam , uti jam declarabitur.

1. Ecclesia ex motivo temperantiæ præcipit 133  
 jejunium in quatuor temporibus , item in quadragesima , item in quibusdam vigiliis SS. ; unde si vigilia S. Matthiæ incidat in quatuor tempora quadragesimæ , sunt tres leges jejunii , ab Ecclesia latæ pro eadem die , & totidem leges Dei , quæ assistunt & velut informant illas leges Ecclesiæ , attamen omnes illæ leges sunt tantum materialiter diversæ , & formaliter una , quia est una materia , idem motivum temperantiæ , nec scimus intendi diversam vim obligativam , hinc qui tunc comedit carnes , satisfacit in Confessione dicendo , semel comedi carnes die jejunii. Et simili modo est loquendum de plurimis aliis legibus , quæ idem prohibent ex eodem motivo , sic enim homicidium prohibetur lege naturæ , lege æternâ , lege positivâ divinâ & humanâ , est tamen homicidium unicum specie peccatum ,  
 quamvis

quamvis contra tot leges, quæ materialiter tunc sunt plures.

134. 1. Ecclesia in die festo præcipit beneficiato dire Missam & legere Horas, quarum legum tivum est idem Dei cultus, quia tamen illæ teriz sunt ita notabiliter diversæ, rectè colligimus esse leges formaliter diversas: hinc si beneficiatus die festo omittat Missam & Horas, satisfacit dicendo, semel neglexi colere festum, sed addere debet, neglexi colere, tendo Missam & Horas. Si dicas, committis siosum circulum, nam ideo leges præcipientes v. g. Missam & Horas, dicuntur esse formaliter diversæ, quia materiæ sunt in genere moris notabiliter diversæ, & ideo materiæ dicuntur in genere moris notabiliter diversæ, quia leges sunt formaliter diversæ. *℞.* Vel materiæ habent, quod sint notabiliter diversæ in genere moris, ut sunt materiæ intrinsecè malæ, quæ natura sua habent diversas inhonestates obiectivas; vel si ex se non habeant, saltem habent de, quia legislator vult ad illas esse diversam obligativam, cujus suæ voluntatis aliam rationem priorem habebit, & aliquando poterit diversa aptitudo, quam habent istæ materiæ fines ab eo intentos.

135. 3. Si jejunium ab Ecclesia præceptum ei mihi præcipiatur à Superiore ex motivo obedientiz servandum, item à Confessario imponatur pro pœnitentia sacramentali, & ego præter ea illud voverim, sunt 4. quasi leges formaliter diversæ, 1. Ecclesiæ ex motivo temperantiz Superioris ex motivo obedientiz. 3. Confessarii ex motivo pœnitentiz. 4. Voti ex motivo

religionis; hinc si transgrediar per actum physice unum, contraho quatuor specie malitias, nec satisfacio confitendo, semel transgressus sum jejunium, ad quod graviter obligabar, sed addere debeo, ad quod obligabar ex lege Ecclesie, ex precepto Superioris, ex mandato Confessarii, & ex voto.

4. Si lex eundem laborem edificandi propugnaculi ex eodem motivo defendendæ patriæ præcipiat viris sub gravi obligatione & pœna, mulieribus autem sub levi obligatione & pœna, sunt duæ formaliter leges, loquendo conformiter ad dicta n. 129., non ratione materiæ vel motivi, quæ sunt eadem, sed tantum quia legislator manifestat se velle afferre aliam his, aliam illis vim obligativam; & universaliter verum est, quod leges aliquæ, & maxime præcepta respectu personarum particularium lata, possint esse vel non esse formaliter diversa, secundum intentionem, quam præcipiens habet, adferendi hanc vel illam vim obligativam, sive materiæ sint similes sive diversæ; sic si parens filio suo hodie imperet studium, cras orationem per horam, semper sub gravi præcepto, quamvis materiæ sint notabiliter diversæ, tamen neglectus studii non distinguetur specie à neglectu orationis, hinc satisfaciet dicendo, bis sui graviter inobediens parenti, uti cum communiore tenet *Sanch. in Decal. l. 4 c. 11. n. 25.* Et idem est ordinariè in voto, quod est quasi lex particularis, quam quis sibi imponit, si enim quis frangat votum jejunii & aliud votum orandi rosarium, sunt duo peccata solo numero distincta, & satisfaciet dicendo, bis fregi grave votum.

136.

137. §. 2. Motivum legis, aliud dicitur intrinsecum, aliud extrinsecum: Intrinsecum, est honestas virtutis vel inhonestas vitii, ad quam virtutem vel vitium ex se aut ex circumstantiis tinet hoc, quod præcipitur vel prohibetur, lex una præcipit jejunium, altera prohibet ebriationem, honestas temperantiæ, quæ est jejunio præcepto, & inhonestas intemperantiæ, quæ est in ebriatione prohibita, sunt motiva intrinsecum utriusque legis. Motivum extrinsecum est, quod advenit à voluntate legislatoris, qui posset præcipere jejunium, v. g. ut conservetur castitas. Debet autem motivum illud intrinsecum aliquo modo, vel ex natura sua, vel ex circumstantiis esse connexum, seu potest deducere ad alterum saltem perfectius obiectum, ita ut unum sit vel ut medium, alterum finis, alioquin non erit referibile ad talem virtutem. Porro quodcumque aliud non continetur in virtute vel circumstantiis legum, item quod non est dubium est, an aliquid præcipiatur aut prohibeatur ex alio, præterquam ex motivo intrinsecum, præsumi debet, quod fiat ex motivo extrinsecum intrinsecum, quia hoc est frequentius & naturalius: Si autem legislator exprimat aliud in ferendam legem motum esse etiam ex alio motivo extrinsecum, ita tamen, ut non ideo observari ex eo motivo, aut poni in virtute talis virtutis, non ideo formaliter multiplicatur lex, hinc quando Ecclesia præcipit jejunium in vigilia S. Matthiæ occurrente in quadragesima, quamvis fortè moveatur etiam extrinsecum motivo religionis, nempe ut honoretur S. Matthiæ, tamen rectè judicamus manere unam legem

cum lege jejunii quadragesimalis de jejunio observando ex motivo solius temperantiae, quia meas illa alia Ecclesiae nobis nota non est, nec ulli significavit se velle observari ex motivo religionis.

§. 3. Si lex non habeat aliud motivum intrinsecum, rectè colligimus intendi, ut observetur ex motivo extrinseco, & tunc, si non observetur, refundetur in actum malitia huic motivo extrinseco opposita, v. g. Ecclesia prohibet servilem laborem die festo, scimus autem nullum esse motivum intrinsecum, propter quod labor de se honestus prohibeatur, hinc rectè colligimus prohiberi ex fine extrinseco diem festum colendi, qui cultus cum spectet ad virtutem religionis, qui tunc laborat, peccat contra virtutem religionis. E contra si lex habeat aliud motivum intrinsecum, & constet legislatorem simul intendere, ut lex impleatur etiam ex alio motivo extrinseco, v. g. si lex obedientiae prohibeat sub mortali, ne quis Religiosus per fenestras in plateam prospiciat, expressè etiam ex eo motivo, ut sic consulatur castitati Religiosorum, quamvis aliqui dixerint talem rem præceptam vel prohibitam non poni in specie alterius virtutis, ex cuius motivo lex ponitur, idèoque talem aspectum, si fiat, quando scitur nullum esse periculum castitatis, non fore contra castitatem, sed tantum contra obedientiam, tamen oppositum diximus cum communi l. 1. à n. 624, ubi plura huc spectantia videri possunt. Imò docet Oviedo contro. 1. n. 26., si Superior mihi imperaret jejunium ex solo motivo temperantiae, & non obedientiae observandum, si obser-

varem, etiam ideo, quia præceptum est, me quidem fore temperantem & obedientem, si autem non observarem, me fore intemperantem, & non inobedientem, quia hoc jejunium fit præ illud præceptum materia necessaria temperantiz, & fit materia apta obedientiz, sed non necessaria; aliud enim est objectum pertinere ad hanc virtutem, aliud esse materiam necessariam hujus virtutis, quæ enim sunt de consuetudine uti est jejunium die non præcepto, spectant quidem ad virtutem temperantiz vel aliam, non tamen sunt materia necessaria; & ita dicit Origenes nullum de facto esse præceptum in Ecclesia, institutum intuitu obedientiz, sed ex alio motivo intrinseco vel extrinseco.

139. Q. 26. Quid hic præterea sit notandum circa distinctionem specificam peccatorum commissionis & omissionis. R. seqq. Quid sit peccatum commissionis & omissionis, dictum est n. 7., si autem commissio & ommissio sint circa diversa, uti furtum & ommissio Missæ die festo, certum est distinguere specie morali: E contra si sint circa eandem virtutem & objectum, non est ita certum, nam possunt differre specie, Caj. Alv. alique cum Gratiano d. 3. n. 166., sed plerique docent distinguere specie, ita ut multi, teste Oviedo controvers. 5. n. 1. dicant oppositum esse aperte falsum: necesse autem est id examinare, ut sciamus, quæ ratio ejusmodi peccata secundum speciem suam sit in Confessione explicanda.

140. §. 1. Aliqua peccata commissionis & omissionis, etiam si sint circa eandem virtutem & objectum, distinguuntur specie, nam odium & non amor Dei, item hæresis & ignorantia respectu ejusdem